

โคลงโลกนิติ

โคลงโลกนิติเป็นสุภาษิตเก่าแก่ มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี นักปราชญ์ในครั้งนั้นได้สรรหา คำสุภาษิตที่เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต ที่มีอยู่ในคัมภีร์ต่างๆ คือ คัมภีร์โลกนิติ คัมภีร์โลกนัย ตลอดจนคัมภีร์พระธรรมบท แล้วนำมาแปลเป็นภาษาไทย โดยแต่งเป็นคำประพันธ์ คำโคลงทุกคาถา รวมเรียกว่าโคลงโลกนิติ เป็นสุภาษิตที่บรรพบุรุษของไทยนับถือ นำไปเล่าเรียน สั่งสอน และประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เป็นที่รู้จักกันดี ในหมู่ประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่า ทุกสถานะอาชีพต่อเนื่องกันมาช้านานจนถึงปัจจุบัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ เมื่อปี พ.ศ.๒๓๗๔ ทรงมีพระราชประสงค์จะให้ จารึกโคลงโลกนิติลงในแผ่นศิลาในวัดพระเชตุพนฯ เป็นธรรมทาน จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร รวบรวมโคลงโลกนิติของเก่ามาชำระแก้ไขใหม่ ให้เรียบร้อยประณีตและไพเราะ เพราะของเก่าที่คัดลอกต่อ ๆ กันมา ปรากฏว่ามีถ้อยคำที่วิปลาสคลาดเคลื่อนไปมาก

สุภาษิตที่ปรากฏในโคลงโลกนิติ ล้วนเป็นสุภาษิตที่นิยมนับถือกันว่า เป็นสุภาษิตที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นหลักประพฤติปฏิบัติ และนำไปสั่งสอนกันต่อไป

ครรโลงโคลงโลกนิตินี้	นมมาน
มีแต่โบราณกาล	เก่าพร้อม
เป็นสุภาษิตสาร	สอนจิต
กลตั้งสร้อยสอดคล้อง	เรียวไว้ในกรรณ
ทศนัชนอบน้อมมิ่ง	อุดมามัง
ไตรรัตน์จัดเบญจางค์	แจ่มพร้อม
จักรพรรดิลอกนิติปาง	สดับแต่ เดิมพ่อ
อรรถอื่นอ้างเลศล่อม	ต่างต้องคัมภีร์
ถวายนครกรรพุมเพียง	บวรมาลัยมิ่งแฮ
ไตรรัตน์เรียบไตรทวาร	เวียดเกล้า
โลกนิติสืบสาร	ของเก่า
เตือนจิตสาธุชนเข้า	คำคำขูใจ
โลกนิติในโลกล้วน	แก่นสาร
คือบิดามารดาอาจารย์	เจียวแล้
เขาเจ้าจอมใจบาน	ทิดร่า เรียนแฮ
เบิกศิลปะปรีชาแท้	เลิศแล้วเมธี
ปลาร้าพันห่อด้วย	ใบคา
ใบก็เหม็นคาวปลา	คละคลุ้ง
คือคนหมู่ไปหา	คบเพื่อน พาลนา
ได้แต่ร้ายร้ายฟัง	เฟื่องให้เสียพงศ์

ใบพ้อพันห่อหุ้ม
หอมระรวยรสพา
คือคนเสพเสนาหา
ความสุขซาบถาม้วย

กฤษณา
เพริศด้วย
นักปราชญ์
ดุษไม้อกลี้นหอม

ผลเตื่อเมื่อสกุไซร์
ภายนอกแดงดูฉั้น
ภายในย้อมแมลงวัน
ดุดังคนใจร้าย

มีพรรณ
ขาดบาย
หนอนบ่อน
นอกนั้นดูงาม

ขนนสกุสล้างแห่ง
ภายนอกเห็นหนามหนา
ภายในย้อมรส
สาธุชนนั้นแล

สาขา
หนั้นแท้
เอมโอบ
เลิศด้วยดวงใจ

ยางขาวชนเรียบร้อย
ภายนอกหมดใสสี
กินสัตว์เสพปلامي
แจกเช่นชนชาติร้าย

ดูดี
เปรียบฝ้าย
ชีวิต
นอกนั้นนวลงาม

รูปแรงดูร่างร้าย
ภายนอกเพียงพึงชั่ง
เสพสัตว์ที่มรดง
ตั้งจิตสาธุชนกล้า

รุงรัง
ชั่วช้า
นฤโทษ
กลั่นสร้างทางผล

คนพาลผู้บาปแท้
ไปสูหามันทิต
พึงธรรมอยู่เนื่องนิตย์
คือจวักตักเข้า

ทุจริต
ค่าเข้า
บทราบ ใจนา
หอนรัฐสแกง

ผู้ใดใจฉลาดล้ำ
ได้สดับปราชญ์เจรจา
ยินคำบัดเดี่ยวนมา
คือมลิ้นคนผู้

ปัญญา
อาจรู้
ชับซาบ ใจนา
ทราบรัฐสแกง

หมูเห็นสีหราชท่า
กุสีตีนกูปบ
อย่ากลัวท่านอย่าหลบ
ท่านสีตีนอย่าได้

ชวนรบ
ท่านไซร์
หลีกเลี่ยง กุณา
วากเว้วางหนี

สีหราชร้องว่าไอ้
ทราชาดิครั้นเห็นกู
ถามึงใครรบตบ
กูเกลียดมึงกูให้

พาลหม
เกลียดใกล้
มึงมาศ เองนา
พ่ายแพ้กัยตัว

กบเกิดในสระใต้
ถาห์อนรัฐรสมาลัย
ภุมราวอยู่ไกลสถาน
บินโบกมาค้อยค้อย

บัวบาน
หนึ่งน้อย
นับโยชน กี้ดี
เกลือกเคล้าเสาวคนธ์

ใจชนใจชั่วช้า
ใจจกสอนใจเอง
ใจปราชญ์ดัดตามเพลง
ดจข้างปิ่นดัดไม้

โจงเจง
ไปได้
พลันงาย
แต่งให้ปิ่นตรง

ไม้ค้อมมีลูกน้อม
คือสัปปบุษสอนตาม
ไม้ผุดังคนทราวม
ดัดก็หักแหลกแล้

นวยงาม
งายแท้
สอนยาก
หอนร้อโดยตาม

เป็นคนควรรอบรู้
สองประการนิยม
หนึ่งพาลหนึ่งอุดม
สองสิ่งนี้จงให้

สมาคม
กล่าวไว้
นักปราชญ์
เลือกรู้สมาคม

คนใดไปเสพด้วย
จกทุกข์ทนเนานาน
ใครเสพทวยทรงญาณ
เสวยสุขล้ำเลิศแท้

คนพาล
เนินแท้
เปรมปราชญ์
เพราะได้สดับดี

ได้เห็นนักปราชญ์ไซ้
อยู่ร่วมเรือนหายทุกข์
ผู้พาลสั่งสอนปลุก
ยลเยี่ยงนกแขกเต้า

เป็นสุข
ค่าเช่า
ใจตั้ง พาลนา
ตกต้องมือโจร

จงนับสัปปบุษรู้
จะละหลีกพาลอัน
จงสร้างสืบบุญธรรม
จงนึกนิตยชีพคล้าย

บุญกรรม
ชั่วร้าย
ทุกเมื่อ
ดจด้วยฟองชล

คบกาภาโหดให้
พาดระกุลเหมหงส์
คบคนชั่วจกปลง
ตราบลูกหลานเหลนม้วย

เสียดพงศ์
แหลกด้วย
ความชอบ เสียณา
ไม้ม้วยนินทา

มดแดงแมลงปองไว้
งูจะเข็บพิษวาง
ทรชนทั่วสรรพางค์
เพราะประพฤติมันเกี่ยว

พิษหาง
แห่งเขี้ยว
พิษอยู่
เกี่ยวร้ายแกมดี

นาคีมิพิษเพียง
เลื่อยบ่ท่าเดโช
พิษน้อยหยิ่งโยโส
ชูแต่หางเองอ้า

สุริโย
แซมซ่า
แมลงปอง
อวดอ้างฤทธิ์

ความรู้ผู้ปราชญ์นั้น
ฝนทั้งเท่าเข็มเพียง
คนเกียดเกลียดหน่ายเรียน
กลอุทกในตะกร้า

นักเรียน
ฝ้ายหน้า
วนจิต
เปี่ยมล้นถามี

กละออมเพ็ญเพียบน้ำ
โองอ้างพร่องชลขิง
ผู้ปราชญ์หอนสูงสิง
คนโง่ดรู้น้อยก่อ

ฤาติง
เฟื่องหม้อ
เยี่ยใหญ่
พลอดนั้นประมาณ

งาสารฤาหอนเหียน
คำกล่าวสาธุชนยืน
ทรชนกล่าวคำฝืน
หัวเต่ายาวแล้วสิ้น

หุดคิน
อย่างนั้น
คำเล่า
เล่ห์ลิ้นทรชน

ทรชนอย่าเคียดแค้น
อย่าห่างศัตรูชิด
คือไฟถ่านแรงฤทธิ์
มันดับแล้วบ่ไหม้

อย่าสนิท
อย่าใกล้
ถือถลาก มีอนา
หมั่นตองมือดำ

มิตรพาลอย่าคบให้
พาลไซ้มิตรอย่ามัก
ครั้นคราวเคียดคุมชัก
รู้เหตุสิ่งใดไซ้รั

สนิทนัก
กล่าวใกล้
เอาโทษ ใส่ณา
สอสิ้นกลางสนาม

หมาไต่ตัวร้ายขบ อย่าขบต่อต่อหมา ทรชนชาติชวงทา อย่าโกรธอย่าหน้าบึ้ง	บาทา อย่าขึง รุธโทษ ตอบถ้อยถือความ
---	---

ลูกสะเดาน้ำผึ้งซาบ แล้วปลุกปองรศนธ์ ตราบเท่าออกดอกผล ชมแห่งสะเดาน้อย	โถมรปน แอบอ้อย พวงดก หนึ่งรู้โรยรา
---	---

พริกเผ็ดใครให้เผ็ด หนามย่อมแหลมเองใคร จันทน์กฤษณาใจน วงศ์แห่งนักปราชญ์ได้	ฉันท เชื่อมได้ ใครอบ หอมถา เพราะด้วยฉลาดเอง
--	--

จันทน์แห่งกลิ่นหอมได้ อ้อยหีบขานยังหวาน ข้างเข้าศึกเสียมสาร บัณฑิตมั่นทุกขร่อย	ดรธาน โอชอ้อย ยกย่าง งามนา เท่าหรือลิมธรรม
---	---

ฝูงหงส์หลงเข้าสู่ สีหราชเคียงโคนา ม้านระคนลา นักปราชญ์พาลพาเต่า	ฝูงกา คลาดเกล้า เลวชาติ สิ้นใจงาม
--	--

แมลงวันแสงเสพด้วย พาลชาติเสาะกิ่งรก ภุมราเห็จเห็นหก นักปราชญ์ถาหอมหม้าย	ลามก เรื่องร้าย หาบุษ บานนา หมันสู้แสงธรรม
--	---

เนื้อปองน้ำหญ้าบ ลิงบปองรัตน์ปอง หมูปองอสุจิชอง คนเคลิบเคลิ้มบ้าใบ้	ปองทอง ลูกไม้ หอมหอม ปองนา หอมรูปองธรรม
--	--

กายเกิดพยาธิโรคร้าย แต่พยศยาไปวาย ชาติเสืออ่อนหายลาย กล้วยก็กล้วยคงกล้วย	ยาหาย ตราบม้วย ลบผ่อง กลับกล้วยถามี
---	--

ขุนเขาสูงร้อยโยชน์	คณนา
ขุนปราบด้วยโยธา	ราบได้
จักล้างพยศสา	ห้สยาก
ยศศักดิ์ให้เท่าให้	พยศนั้นถาหาย

คบคนผู้โจดเคลิ้ม	อับผล
หญิงเคียดดอয়ারคน	ร่วมห้อง
อย่าคบหมู่ทรชน	สอนยาก
บัณฑิตแม่มดคตอง	โทษสู้สมาคม

ภูเขานอกล้ำ	หากมี
บมิหนักแผ่นดิน	หนอยไชร
หนักนักแต่กระสี	ลวงโลก
อันจักทรงทานได้	แต่พื้นนรกานต์

ภูเขาทั้งแห่งล้วน	ศิลา
ลมพยุพัดพา	บ่ขึ้น
สรรเสริญแลนินทา	คนกล่าว
ใจปราชญ์ถาเฟื่องพัน	หอนได้จิ้นต์จล

ห้ามเพลิงไว้อย่าให้	มีควัน
ห้ามสุริยแสงจันทร	สองไชร
ห้ามอายุให้หัน	คืนเล่า
ห้ามตั้งนี้ไว้ได้	จึงห้ามนินทา

ภูเขาเหลือแหล่ล้วน	ศิลา
หามณีจินดา	ยากได้
ฝูงชนเกิดนานา	ในโลก
หานักปราชญ์นั้นไชร	เลือกแล้วถามี

ป่าหลวงหลายโยชน์พร้อม	พฤกษา
หาแก่นจันทน์กฤษณา	ยากไชร
ฝูงคนเกิดมีมา	เหลือแหล่
หาปราชญ์ถาจักได้	ยากแท้ควรสงวน

มัจจามีทั่วห้อง	ชโลธร
หาเงือกงมึงกร	ยากได้
ทั่วดาวพระนคร	คนมาก มีนา
จักเสาะสัปรุชไชร	ยากแท้จักมี

ดารามีมากร้อย
บ่เปรียบกับดวงจันทร์
คนพาลมากอนันต์
จะเทียบเท่าปราชญ์ไซ้

ถึงพัน
หนึ่งได้
ในโลก
ยากแท้ฤถึง

เหมหงส์เลี้ยงชีพด้วย
ข้างฟุ้งพนาตร
ภุมราษษากร
นักปราชญ์เลี้ยงตัวได้

สาคร
ป่าไหม้ (ไม้)
ครองร่าง ตนนา
เพื่อด้วยปัญญา

นกแร้งบินได้เพื่อ
หมู่จระเข้เต่าปลา
เข็ญใจฟุ้งราชา
ลูกอ่อนอ่อนกลืนกล้ำ

เวหา
ฟุ้งน้ำ
จอมราช
เพื่อน้ำนมแรง

ป่าฟุ้งพาลพยัคฆ์ร้าย
เสือฟุ้งไพรพงพี
ความชั่วฟุ้งความดี
เรือฟุ้งแรงน้ำน้ำ

รารี
เถื่อนถ้ำ
เท็จฟุ้ง จรงนา
หากรู้คุณเรือ

ดินงูงูไซ้รหาค
นมไก่ไก่สำคัญ
หมู่โจรต่อโจรหัน
เชิงปราชญ์ฉลาดกล่าวผู้

เห็นกัน
ไกรู้
เห็นเล่ห์ กันนา
ปราชญ์รู้ เชิงกัน

มีอายุร้อยหนึ่ง
ศีลชื่อปัญญาจงดัจจ
ขวบเดียวเด็กกรู้รัก
พระดรัสสรรเสริญผู้

นานนัก
ไปรู้
ษานิจ ศีลนา
เด็กนั้นเกิดศรี

คนไต่ยีนอยู่ร้อย
ใจบ่มีปรีชา
วันเดียวเด็กเกิดมา
สรรเพชญ์บิณฑุรไว้

พรรษา
โหดไร่
ใจปราชญ์
เด็กนั้นควรยอ

คนไต่ยีนเหยียบร้อย
ความอุตสาหฤามี
เด็กเกิดขวบหนึ่งดี
พระดรัสว่าเด็กน้อย

ขวบปี
เท่าก้อย
เพียรพาก
นี่เนื้อเวไนย

อายุถึงร้อยขวบ
ธัมโมชอันโอฬาร
เด็กน้อยเกิดประมาณ
เห็นถ่องธรรมยิ่งผู้

เจียรกาล
ปัฐ
วันหนึ่ง
แก้วรอยพรรษา

มีอายุอยู่ร้อย
ความเกิดแลความตาย
วันเดียวเด็กหญิงชาย
ลูกอ่อนนั้นยิ่งผู้

ปีปลาย
ไปรู้
เห็นเกิด ดายนา
แก้วรอยปีปลาย

ธิดาครรภ์ธรรมแม่
บ่กล่าวให้หญิงชาย
ดจหญิงสกลกาย
อยู่ร่วมเรือนผัวผู้

มากหลาย
ทั่วรู้
งามเลิศ
โหดแท้ชั้นที่

เว้นวิจารณ์ว่างเว้น
เว้นที่ถามอันยิ่ง
เว้นเล่าลือขิตสิ่ง
เว้นตั้งกล่าวว่ามี

สดับฟัง
ไปรู้
เกิดว่าง เว้นนา
ปราชญ์ได้ฤาณี

รู้่น้อยว่ามากรู้
กลกบเกิดอยู่ใน
ไปเห็นขเลไกล
ชมว่าน่าบ่อน้อย

เริงใจ
สระจ้อย
กลางสมุทร
มากล้าลึกเหลือ

รูปชั้วมักแต่งแกลัง
ใจขลาดมีกอาจอง
น้ำพร่องกละอมมดง
เจาโจดโอะษฐ์อวดสู้

เกลาทรง
อวดสู้
กระฉอก ฉานนา
ว่ารู้ใครเทียม

จระเข้คืบนานน้ำ
รถใหญ่กว่ารัถยา
เสือใหญ่กว่าวนา
เรือเชื่องคืบขเลแล้

ไฉนหา ภักษเฮย
ยากแท้
ไฉนอยู่ ได้แฮ
แล่นโล้ไปไฉน

มณฑกทำเทียบท้าว
แมวว่ากุพยัคฆ์
นกจอกว่าฤทธิ
คนประดากขุกมีข่า

ราชสีห์
แก้วนกล้า
กุย้ง ครุฑนา
ยั้งนั้นแสนทวี

หึ่งห้อยสองกันสู้
บิดเทียบเทียบรัตนอัน
ทองเหลืองหลุ่สุวรรณ
พาลว่าตนเองอ้า

พระจันทร์
เอี่ยมขำ
ธรรมชาติ
อาจล้ำเลยกวี

เสื่อผอมกางวงวังเข้า
ไปว่าเสื่อมีฤทธิ์
เล็บเสื่อตั้งคมกฤษ
ครันปะปามล้มคว่ำ

โถมขวิด
เลิศล้ำ
เสื่อช่อน ไวนา
จิ้งจุกเสื่อ

ทองเหลืองเปลื้องร้ายหอน
ขัดเท่าขัดราศี
นพคุณหมดใสสี
ถึงบ่แต่งตั้งไว้

เห็นมี
เส้าไชร์
เสรีจโทษ
แจ่มแจ้งไฟบุญ

พระสมุทรวาฬหวาดห้วย
เมรุพลวกปลวกสำรวจ
สีหราชรำคร่าครวญ
สุริยสองยามเย็นเข้า

คลองสรวล
รำเร้า
สุนัขเยาะ หยันนา
หึ่งห้อยยินดี

แมวล่าหนูแช่ซี่
หมาล่าวีฬาร์ผัน
ครูล่าศิษย์และธรรม์
เสื่อล่าป่าแรมร้าง

จรจรัล
สูหลัง
คบเพื่อน พาลนา
หมดไม้ไพรสณฑ์

จามรีขนข้องอยู่
ชีพบรักรักยศ
สัตว์โลกซึ่งสมมติ
ดูเยี่ยงสัตว์นั้นได้

หยุดปลด
ยิงไชร์
มีชาติ
ยศข้องสรรเสริญ

นพคุณใสเบาสูบ
ค้อนเหล็กกรมรันตี
บเจ็บเท่าธุลี
เจ็บแต่ท่านซึ่งด้วย

แสนที่
หอนม้วย
สักหยาด
กล้าน้อยหัวตา

เสียดินสงวนศักดิ์ไว้
เสียดักดีสู้ประสงค์
เสียร์เร่งตาราง
เสียดัดยอย่าเสียดู

วงศ์หงส์
สิงรุ
ความสัตย์ ไวนา
ชีพม้วยมรณา

ตัดจันทน์พินมวงไม้
แปลงปลูกหนามรามรก
ฆ่าหงส์มยุรณก
เลี้ยงหมูกากินเนื้อ

จัมบก
รอบเรือ
กระเหว่า เสียนา
ว่ารู้ลีลา

วัดข้างเบื่องบาทรู้
วัดอุทกชั๊กกมทมาลัย
ดูครูสติบโวหาร
ดูตระกูลเผ่าผู้

จักสาร
แมนรู้
สอนศิษย์
เพื่อด้วยเจรจา

พระสมุทรสดลี้ก้าน
สายดั่งทิ้งทอดวา
เขาสูงอาจวัดวา
จิตมนุษย์นี้ไซ้

คณนา
หยิ่งได้
กำหนด
ยากแท้หยิ่งถึง

ไม้ล้มควรข้ามได้
คนล้มจักข้ามกราย
ทำชอบชอบหอนหาย
ทำผิดผิดจักให้

โดยหมาย
หอนได้
ชอบกลับ สนองนา
โทษแท้ถึงตน

ทรชนยากไร้อย่า
อย่าหยิบทรัพย์อุดหนุน
ก่อเกื้อเกื้อบเกินทุน
ครั้นค่อยคลายวายไว้

ทำคุณ
หย่อนให้
มันมั่ง มีนา
กลับสู้ดูแลน

เทพาพันเทพเรื่อง
บ่เท่าพระอินทร์องค์
คุณพันหนึ่งดำรง
มีโทษอันหนึ่งไซ้

ฤทธิ์รงค์
หนึ่งได้
ความชอบ ไฉน
กลบกล้าพันคุณ

ใครชื่อชื่อต่อตั้ง
ใครคดคดผ่อนผัน
ทองแดงว่าสุวรรณ
ดจลูกสูสองเกล้า

ตามกัน
ตอบเต้า
ยังถ่อง เหมือนถา
ว่าไอ้เป็นลิง

รักกันอยู่ชอบฟ้า
เสมออยู่หอแห่งเดียว
ชังกันบ่แลเหลือว
เหมือนชอบฟ้ามาป้อง

เขาเขี้ยว
ร่วมห้อง
ตาต่อ กันนา
ป่าไม้มาบัง

ให้ท่านท่านจักให้
นบท่านท่านจักปอง
รักท่านท่านควรครอง
สามสิ่งนี้เว้นไว้

ตอบสนอง
นอบไหว
ความรัก เรานา
แต่ผู้ทรชน

แม้มีความรู้ตั้ง
ฉิบมีคนชู
หัวแหวนค่าเมืองตรู
ทองปรองรับพื้น

สัพพัญญู
ท่อนขึ้น
ตาโลก
ท่อนแก้วมีศรี

ราชรถปรากฏด้วย
คว้นประจักษ์แก่ไฟ
ราชาอิสระในไอ
ชายยอมเจลิ้มเลิศแล้

ธงไชย
เที่ยงแท้
สมบัติ
ปิ่นแก้วเกศหญิง

กระเหว่าเสียงเพราะแท้
หญิงเลิศเพราะรักผิว
นักปราชญ์มาตรรูปมัว
เพราะเพื่อสรรสมนั้น

แก้ตัว
แมนหมั้น
หมองเงื่อน งามนา
ส่องให้เห็นงาม

นารายณ์วายเว้นจาก
อากาศขาดสุริยจร
เมืองใดบมีวร
แม้ว่างามล้นฟ้า

อาภรณ์
แจ่มหล้า
นักปราชญ์
ท่อนได้งามเลย

เจ็ดวันเว้นติดซ่อม
อักขระห้าวันหนี
สามวันจากนารี
วันหนึ่งเว้นล้างหน้า

ดนตรี
เนินช้า
เป็นอื่น
อับเศร้ายศรีหมอง

ใครจักผูกโลกแม่
เหล็กเท่าล้าตาลจริง
มนตรยาผูกนานหึง
ผูกเพื่อไมตรีนั้น

รัดจริง
ไปหมั้น
หายเสื่อม
แนนเท่าวันตาย

จำสารสับปลอกเกี่ยว
จำนาคนนตรีโอฬาร
จำคนเพื่อใจหวาน
จำโลกนี้นั้นแล้

ตินสาร
ผูกแท้
ต่างปลอก
แต่ด้วยไมตรี

ผลญคนมักโกรธด้วย
ผลญหมุทรชนดี
ผลญคนจิตโลภมี
ผลญอัสตยให้ยั้ง

ไมตรี
ต่อตั้ง
ทรัพย์เพื่อ แผนนา
หยุดด้วยสัตยา

คนใดคนหนึ่งผู้
เคียดฆ่าคนอนันต์
ไปปานบุรุษอัน
เรียรทานเย็นยอแล้

ใจจกรรจ
หนักแท้
ผลญจิต เองนา
ว่าผู้มีชัย

สงครามแสงทวยแก้ว
กลคดีพิงหา
ยามกินรสโอชา
หาปราชญ์ล้ำเลิศผู้

อาสา
ท่านรู้
ชวนเพื่อน กินนา
เมื่อแก้ปริศนา

แสงรู้พิงคบด้วย
แสงทรัพย์คบพาณิช
แสงหายศศักดิ์ชิด
มิใคร่ได้ลูกไชร์

บัณฑิต
ง่ายไชร์
ชอบราช
เสพล่องเมียสาว

ร้อยคนหาแคว้นแก้ว
พันหนึ่งหาปัญญาอง
แสนคนเสาะคนตรง
ไม่เท่าคนหนึ่งผู้

กลางณรงค์
ยิ่งรู้
ยังยาก
อาจอ้างอวยทาน

เมื่อน้อยเรียนเร่งรู้
ครั้นใหญ่หาสินมา
เมื่อกกลางแก่ศรัทธา
ครั้งแก่แรงออกเว้า

วิชา
สู้เหย้า
ทำแต่ บุญนา
หอนได้เป็นการ

ความรู้ดยิ่งล้ำ
คิดค่าควรเมืองนับ
เพราะเหตุจักอยู่กับ
โจรจักเบียนบได้

สินทรัพย์
ยิ่งไชร์
กายอาด มานา
เร่งรู้เรียนเอา

คนใดโงงพูดโ้อ
อวดว่ากล้าอย่าฟัง
หมาเห่าเล่าอย่าหวัง
สองเหล่าเขาหมู่นี้

อึ่งตั้ง
สับปลี
จักขบ ไครนา
ชาติเชื่อเดียวกัน

สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ
กินกัดเนื้อเหล็กจน
บาปเกิดแก่ตนคน
บาปยอมทำโทษซ้ำ

ใจตน
กร่อนขร้า
เป็นบาป
ใส่ผู้บาปเอง

ฟักแพงแดงเต้าถั่ว
หวานสิ่งใดให้ผล
ทำทานหวานกุศล
ทำบาปบาปชั้นชั้น

งายล
สิ่งนั้น
ผลเพิ่ม พุณา
ใส่เลี้ยงตามตน

มีสินญาเท่าผู้
ข้าศึกถาปานปน
รักใดจัดเพิ่มพูน
แรงอื่นถากจักได้

มีคุณ
พยาธิไซร์
รักอาด มานา
เท่าด้วยแรงกรรม

อย่าโทษไทท้าวท่วย
อย่าโทษสถานฤผา
อย่าโทษหมู่วงศ์
โทษแต่กรรมเองสร้าง

เทวา
ย่านกว้าง
มิตรญาติ
สงให้เป็นเอง

หมอแพทย์ว่าไซ้
โทษว่าเคราะห์แรงรุม
แมมดว่าผีกุม
ปราชญ์ว่ากรรมเองไซร์

ลมคม
โทษให้
ทำโทษ
ก่อสร้างมาเอง

ดูข้าดูเมื่อไซ้
ดูมิตรพงศารัก
ดูเมียเมื่อไซ้จัก
อาจจ้กรู้จิตไว้

การหนัก
เมื่อไร
จวนชีพ
ว่าร้ายญาติ

ข้างสารหกศอกไซร์
งูเห่ากลายเป็นปลา
ข้าเก่าเกิดแต่ตา
เมียรักนอนร่วมห้อง

เสียงา
อย่าต้อง
ตนปู่ ก็ดี
อย่าไว้วางใจ

โทษท่านผู้อื่นเพียง
ปองดีนินทา
โทษตนเท่าฤผา
ปองปิดคิดซ่อนเร้น

เมล็ดงา
หอนเว้น
หนักยิ่ง
เรื่องร้ายหายสูญ

บรรทมยามหนึ่งให้
หกทุ่มหมุ่บัณฑิต
สามยามพวกพาดิช
นอนสี่ยามนั้นแล

ทรงฤทธิ
ทั่วแท้
นรชาติ
เที่ยงแท้เตียรจวน

ราชาธิราชน้อม
อำมาตย์เป็นบรรทัด
ฝูงราษฎรอยู่ศรีสวัสดิ์
เมืองตั้งนี้เลิศแล

ในสัດย์
ถ่องแท้
ทุกเมื่อ
ไพร่ฟ้าเปรมปรีดี

ข้าท่านครานหลักเจ้า
ชีบเล่าเรียนเขียน
ขาวนาละความเพียร
สามสิ่งนี้โหดให้

จากเจียร
อ่านไซร์
ไถถาก
โทษแท้คนฉิน

นกน้อยขนน้อยแต่
รังแต่งจุมैयाฝัว
มักใหญ่ยอมคนหรว
ท่าแต่พอดัวไซร์

พอดัว
อยู่ได้
ไพเพศ
อย่าให้คนหยัน

เริ่มการตรองตรึงไว้
การจะลจิงไซ
เด็ดดอกออกหอนใคร
ผลผลิตติดแล้วแผรง

ในใจ
ขาวแจ้ง
เห็นดอก
แพรให้คนเห็น

อายุครูไซร์ถ้อยรู้
อายุแก่ราชาคลา
อายุแก่ภรรยาหา
อายุกับทำบุญแล

วิชา
ยศแท้
บุตรแต่ ไหนมา
สุขนั้นถามี

หลักเกี่ยวนให้หลักห้า
ม้าหลักสืบศอกกราย
ข้างสี่สืบศอกคลาย
เห็นทรชนหลักให้

ศอกหมาย
อย่าใกล้
คลาคลาด
ห่างพันลับตา

คนใดละพ่อทั้ง
อันทุพพลชรา
ขับไล่ไม่มีปรา
คนตั้งนี้ถาแคล้ว

มารดา
ภาพแล้ว
นี่เนตร
คลาดพันไถยัน

พายุเกิดพอลยารั้ง
จวนตะวันจักสาย
ของสดสิ่งควรขาย
ตระลาตเล็กแล้วอ้า

รอพายุ
ส่องฟ้า
จักขาด ค่าแฮ
บันอ้อเอาใคร

กำนบับอกตื่นลึก
มารยาทส่อสันดาน
โฉดฉลาดเพราะค่าขาน
หย่อมหญ้าเหี่ยวแรงเรือ

ชลธาร
ชาติเชื้อ
ควรทราบ
บอกร้ายแสดงดิน

อย่าเอื้อมเด็ดดอกฟ้า
สูงสุดมือมักตรอม
เด็ดแต่ดอกพยอม
สูงก็สอยด้วยไม้

มาถนอม
อกไข
ยามยาก ชมนา
อาจเอื้อมเอมาถึง

ถึงจนทนสู้กัด
อย่าเหี่ยวแลเนื้อเถือ
อดอยากเยี่ยงอย่างเสือ
โซกก็เสาะใส่ทอง

กินเกลือ
พวกฟ้อง
สงวนศักดิ์
จับเนื้อกินเอง

ไกรสรแสบทองแทบ
บรักษาผลไม้มี
ไกรสรชูปอินทรี
บรักษาสรเนื้อข้าง

เสียชี วิดแฮ
ปากว่าง
สมเพช ก็ดี
ตั้งนี้ธรรมดา

อย่าขุดขอดท่านด้วย
อย่าถากท่านด้วยดา
ฟังคำกล่าวมฤษา
หยิบบศัพท์กลับย่อน

วาจา
ติค่อน
โสดหนึ่ง นะพ้อ
โทษให้กับตน

อย่าชักน่านานเข้า
อย่าแะศึกศัตรู
ไฟในอย่าเช็ดหู
ไฟนอกอย่านำเข้า

คลองคู
สุเหยา
นำออก
หมนใหม่มีหมอง

ขันขันขยฆ่าไม้
คิดฟางผลกทลี
ลูกฆ่าชานนี้
ลากฆ่าคนโลกม้วย

หนามมี
ฆ่ากล้วย
ลาเกิด ดนนา
ดจไม้มีหนาม

เบ็กทรัพย์วันละบาทซื้อ
นายหนึ่งเลี้ยงพยัคฆา
สองสามสี่นายมา
บั้งทรัพย์สี่ส่วนถ้วน

มังสา
ไปอ้วน
กำกับ กันแฮ
บาทสิ้นเสือดาย

โคควายวายชีพได้
เป็นสิ่งเป็นอันยัง
คนเด็ดดับสูญสัง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้

เขาหนั่ง
อยู่ไซร์
ขารร่าง
แต่ร้ายกับดี

ฆ่าควายหมายแลลัม
กลัวแต่เสียเครื่องแกง
แจกเขนจักจัดแจง
เกรงแต่หมักหมดไม้

ตัวแพง
ห่อนได้
การใหญ่ เหยาแฮ
ห่อนได้เรื่อนงาม

ลิกขาบทยิงล่า
เป็นพิษแก่อลัชชี
คุณธรรมสิ่งสรรพดี
เป็นพิษแก่พาลแล้

คัมภีร์
โจดแท้
ในโลก
ห่อนได้สดับจำ

ยอขายอเมื่อแล้ว
ยอยกครุยอสนิท
ยอญาติประยูรมิตร
คนหยังแบกยศบ่า

การกิจ
ซึ่งหน้า
เมื่อลับ หลังแฮ
อย่ายังยอควร

เป็นคนคิดแล้วจึง
อย่ามลนหลับตา
เลือกสรรหมั้นปัญญา
สดีรรอบให้

เจรจา
แต่ได้
ตรงตริก
ถูกแล้วจึงทำ

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว
หางาย หลายหมื่นมี
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี
หากยาก ฝากผีไว้

แทงหนี
มากได้
วาอาตม์
ยากแท้จักหา

อ่อนหวานมานมิตรลัน
หยาบบมีเกลอกราย
ดุดวงศศิฉาย
สุริยสองดาราไร

เหลือหลาย
เกลื่อนไกล้
ดาวดาษ ประดับนา
เมื่อร้อนแรงแสง

คนพาลพวกหนึ่งน้ำ
รู้ว่าตนเป็นพาล
พวกนี้วิจารณ์อาจารย์
นับว่าปราชญ์ได้บ้าง

ใจหาญ
กระด้าง
จัดใช้ พาลพ้อ
เพื่อรู้สึกตน

นารีเสาวภาครูป
ชายมีความรู้สรรพ
พราหมณ์รู้เวทยานับ
ภิกษุเกิดทรัพย์ไซ้

เป็นทรัพย์
ทรัพย์ได้
ว่าทรัพย์ พราหมณ์นา
เพื่อรู้ธรรมา

พญากลัว่ข้าศึก
ซึบเล้าเรียนเขียน
ชวานาละความเพียร
ทั้งสามสิ่งนี้ให้

เบียดเบียน
อ่านไซ้
คร้านเกี่ยว การนา
โทษแท้สาธาณณ์

ชาติ เกิดรูปพร้อม
ชรา ร่างสาธาณณ์
พยาธิ บันดาล
มรณะ กาแรง

อาการ
เหี่ยวแห้ง
ต่าง ต่าง
แย่งยึดกันกิน

สารสืบฉบับสิ้น
ชำระเรื่องคงของ
ผิดเพี้ยนเปลี่ยนแปลงลอง
ล่วนโถวาทปราชญ์แท้

เสร็จสนอง
เก่าแท้
ลิขิต เดิมนา
ถึถ่วนควรถนอม
